

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta . . . 5.—
četrt leta . . . 2.50
posamezna številka po 20 h.

Za oznanića je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
. . . dvakrat . . . 12
. . . trikrat . . . 10
za nadaljna uvrščanja od petit-vrste po 8 h.
Oznanića sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovarisa“ izide dne 3. decembra 1915.

III. vojno posojilo.

Kolikor vemo doslej, so podpisali in vplačali III. vojnega posojila v naših organizacijah, in sicer: Zaveza avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva 200 K; Učiteljska tiskarna v Ljubljani 300 K; združniki Učiteljske tiskarne potom »Hranilnice in posojilnice Učiteljskega konvikta«: Društvo v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem 500 K; Društvo za zgradbo Učiteljskega konvikta v Ljubljani 500 K; Jubilejska samopomoč 500 K; Narodna šola v Ljubljani 200 K; Učiteljsko društvo za Kranjski okraj 200 kron; Juraj Režek, učitelj v Ljubljani, 200 kron; Jakob Dimnik, nadučitelj v Ljubljani, 200 K; Alojzij Kecelj, učitelj v Ljubljani, 200 K; urednik »Učiteljskega Tovarisa«, 100 K; Katarina Drollova, učiteljica-voditeljica v Zasipu, 100 K; potom istega denarnega zavoda Prva mestna deška ljudska šola v Ljubljani 200 K; združnik Učiteljske tiskarne Anton Žibert, nadučitelj v p. na Ježici pri Ljubljani 2800 K (na I. posojilo 1000 K, na II. 800 K, na III. 1000 K); tu imenovane organizacije, oziroma njih člani in vlagalci skupaj 6200 K. — Nadalje so podpisali: učiteljstvo C. M. šol v Trstu 1000 K; učence c. kr. dekliške rudniške ljudske šole v Idriji 1500 K; učiteljstvo v Starem trgu pri Ložu nabralo med šolsko mladino 13.225 K. Skupaj po slovenskem učiteljstvu glasom tega izkaza podpisanih in nabitih 21. 925 K.

LISTEK

Vojaško petje na bojnem polju.

Piše Anton Le'ban v Komnu na Krasu.

Peti naj naše so želje,
pesem duha nam vedri;
petje prinese veselje,
žalost od nas odpodi!
Fr. S. Cimperman.

Petje izobražuje človeško srce in domišljijo, okus in mišljenje. Zato je potrebno, da ljudska šola goji lepo petje. Otroci se naučijo v šoli lepih, preprostih narodnih pesmic, ki jih pojo ob katerisibodi priliki še dolgo potem, ko so že odrasli šoli. To petje jim blazi nrvstven čut, Naš narod ima velik broj takih pesmic. Te pesmi so dragocen zaklad našega naroda, so mil spomin na mlada, blažena leta, to je onega časa, ko se jih je mladina naučila v šoli. To je povod, da se mladina nasrka vesolja do petja. — In baš Slovenec prav rad poje, zakaj: »Saj dali petje so bogovi, da lajša dušo nam trpečo« — je pisal nekoč pesnik Iv. Jenko.

Ni je vesele družbe, cerkvene ali narodne slavnosti, da bi se ne glasila naša lepa narodna pesem. Slovenci ljubimo najbolj pesem, zloženo v narodnem duhu, ki oživlja plemenite čute. Seveda mladina rada izliva vesele in resne čute v primer-

Hudi časi.

Kdor pičlo seje, bo tudi pičlo žet; in kdor seje v obilnosti, bo tudi žet v obilnosti.
II. Kor. 9, 6.

V peti (zadnji) letošnji številki našega ljubega »Popotnika« je priobčena od založništva, uredništva in upravništva podpisana nastopna

izjava.

Podpisani naznanjamo, da prekine »Popotnik« z današnjo številko za nedoločen čas svoje izhajanje.

Upali smo, da zdržimo ter premagamo vse ovire, nadejajoč se vsaj od slovenskega učiteljstva krepke podpore za svoje duševno glasilo. Toda marsikoga je vzela med tem iz naših vrst vojna, marsikomu pa je postala potreba nujnejša v drugi dolžnosti, kakor oni napram svojemu stanovskemu glasilu. Podlegli nismo, le umikamo se s pozorišča do tedaj, ko se uravnajo zopet razmere. Tedaj začne »Popotnik« zopet redno izhajati z neizpremenjenim smotrom kot pedagoški in znanstveni list slovenskega učiteljstva, gotovo pa vsaj takoj po končani vojni; zato prosimo p. n. sotrudnike in naročnike ter prijatelje »Popotnikove«, naj ostanejo listu zvesti tudi v teh hudih časih.

Za gradivo, ki je še ostalo in zaradi pičlega prostora do zdaj ni moglo priti na vrsto, prosil uredništvo p. n. sotrudnike, naj potrpe, ko zopet nadaljujemo. Prejemnike lista, ki so z naročnino zaostali, pa prosimo, da se zavedajo svoje dolžnosti ter prejkoprej poravnajo svoje zaostanke pri upravništvu.

Tako se oglašja »Popotnik« koncem svojega 36. letnika! Česar niso storile vse neprilike in nezdode doslej v tej dolgi dobi naporov, bojov in žrtvovanja, to je storila z enim mahom vojna, ki smo ji morali slovenski napredni učitelji dati tudi to

žrtev! Zakaj se je moralo to zgoditi, je dovolj jasno povedano in utemeljeno v citirani izjavi. Nikoli nismo dobili za svoj pedagoški in znanstveni list nobene podpore od nobene strani. Vzdržali smo svojega »Popotnika« sami. A materialna sredstva so vsa izčrpana — in zgodilo se je to, kar je bilo neizogibno! —

Koliko duševnega zaklada je nakopičenega v teh 36. knjigah, ki so produkt po izpolnitvi in napredovanju stremičih, nova moderna pota povzdige slovenskega šolstva išočih duševnih sil slovenskega naprednega učiteljstva! V teh knjigah vidimo koncentrirane vse ideje, ki so zadnjih 36 let pretresale ves pedagoški in znanstveni svet. Dokaz je to, da se je slovensko napredno učiteljstvo ves čas svoje stanovske zavednosti zanimalo za mogočna gibanja tam zunaj v velikem svetu, koder so pospeševale in dvigale prizadevanja vzgojevalcev, metodikov, praktikov in teoretikov šolstvu in učiteljstvu prijazne; podpirajoče razmere; želeč onisto učiteljstvo to, kar je dobrega, preizkušane in zrelega prenesti v naše specialno slovenske odnose, da bi se tudi naša narodna kultura razvila z mogočnim razmahom in ponositim vzletom naprej in navzgor. —

In sedaj naj bi bila končana ta naša duševna borba za ideje in ideale? Mi se naj za vedno stisnemo za domačo pečico, potolčeni od sile hipnih ljutih razmer, ko pa se ves zunanji duševni svet pripravljaja na novo delo, da poprime zanje v tistem hipu, ko potihne bojna vihra, in da zarezane nove brazde prosvetne setve tja, koder se je moralo kulturno delo umakniti pred ognjem in mečem? Kako naj tekmujejo v bodočnosti, ako si ne nabrusimo orožja duha? Po sodbi poklicanih vojaških krogov smo Slovenci enakovredni z drugimi narodi; mi pa hočemo vsaj po lastni sodbi doseči isto stopnjo z njimi v kulturni borbi, da pojdejo naša pota vsaj vzporedno, a ne več pod njihovimi!

»Podlegli nismo, le umikamo se...« pravi izjava. Zato pa ne pišemo danes »Popotnik« nekrologa! Vkljub temu, da ga homo težko pogrešali, nas vendar navdaja ponos, da smo vzlic vsem težavam, vzlic vsem skoroda neopisnim zaprekam vztrajali do skrajne meje, vse dotlej, ko je »Popotnikov« upravnik takorekoč izvil neutrudno pero iz roke, ki je že pripravljala rokopise za prihodnje številke... Do zadnjega smo idejno živeli s svojim »Popotnikom« — prav kakor borec, ki se vojuje za vzvišeni smoter, dokler mu ne izteče zadnja kaplja krvi!

»Marsikomu je postala potreba nujnejša v drugi dolžnosti, kakor oni napram svojemu stanovskemu glasilu...« govori izjava. Kako je danes v učiteljskih krogih, posebno pa še v učiteljskih rodovinah, to vedo ti sami. Žrtve, ki jih je dalo slovensko učiteljstvo svoji domovini, so toliko večje in pomembnejše, kolikor žalostnejše in obupnejše so socialne razmere tega stanu. Res: sejali smo in sejemo v obilnosti! Ko bi ne bilo teh časov in teh zahtev, bi tudi ne bilo treba žrtvovati »Popotnika«! Tako pa smo storili še to! Glasilo svojih idej in idealov, ki nas vodijo v stanovskem delu, smo žrtvovali; ideje in ideali pa žive v naših dušah naprej. In ko pride čas, ubere naš »Popotnik« zopet svojo pot po vsem slovenskem ozemlju, ideje in ideali — razglašani od njega — pa bodo zagoreli kakor kresovi, znaneč, da je naše orožje pripravljeno, ko se je začela doba — kulturnega dela in kulturnega delovanja!

Zato danes nič zdihovanja! — S krvjo in žrtvami si ustvarjamo bodočnost tudi mi!

Naročajte in širite „Učiteljski Tovarish“!

no pesem. Tako petje neguje mladina še potem, ko je dozorela v krepke mladeniče in čvrsta dekleta, stopivši v razna pevka društva, nahajajoča se v občinah. In tako petje — v društvu — se polagoma širi v vse narodne sloje od roda do roda. Lepo petje spremlja človeka v tej solzni dolini po poti veselja in žalosti. Ono nam je, da z L. Tomanom govorim: »V žalosti zavetje, v bolečini hladilo.«

Petje navdušuje v vojnem času vojaka, da se osokoli in ohrabri in gre pogumno v boj za cesarja in domovino. Priliko imam — sedaj ob vojnem času — ob italijanski bojni fronti opazovati in poslušati vojake raznih narodnosti, pevati v svojem materinem jeziku vojne in narodne pesmi. In zares, milo mi je pri srcu, ko to petje poslušam. Tako slišim Slovence, Hrvate, Nemce, Italijane, Čeha, Poljake, Madžare in druge. Pa nobeno petje tako milo ne dirne človeškega srca, nego lepa slovenska narodna pesem. Seveda, kar je presrečno, bolj sili k srcu, zakaj to je naravna pot.

In vendar, kakšna velika razlika med našim in drugorodnim petjem?! To ni čudno, zakaj Slovenci imamo velik zaklad lepih narodnih pesmi. Smelo rečem, da je malo narodov, ki bi se mogli z nami meriti. — To dejstvo, da smo mi bogatejši narodnih in bojnih pesmi, so spoznale razne šolske oblasti. Med temi v prvi vrsti nižjeavstrijski c. kr. deželni šolski svet na Dunaju, je poslal sebi podrejenim okr. šolskim svetom in šolskim vodstvom

ukaz, da naj se v šolah bolj gojijo potne in vojaške pesmi (»Marsch- und Soldatenlieder«). Citiram ad verbum omenjeni ukaz: »dass gerade die deutsch-österreichischen Soldaten im Vergleiche zu anderen Liederarm sind und nur wenige Lieder anstimmen«. Iz tega je razvidno, da ta deželna šolska oblast nekako — en pasante — očita svojemu učiteljstvu brezbriznost glede tega petja. Da je prišel nižjeavstrijski c. kr. deželni šolski svet do tega spoznanja, je provzročila mobilizacija avstrijskega vojaštva. Povsod so našli, da manjka patriotičnih, bojnih in narodnih pesmi. Tuintam ni bilo znano vojakom popolno besedilo pesmi. Nekateri so znali le prvo kitičo pesmi, a oddaljene kitiče so jim bile neznanne ali pomanjkljive in niso znali besedila citirati. Pesem pa mora biti celotna, sklepna in nam mora podati pravo jedro. Nahajajo se celo v besedilu razne variante, in tako je pravilno petje nemogoče. Ti pojavi se pa — po večini — ne nahajajo pri nas, ampak med drugorodci in celo v nemški armadi — naši zaveznici — to je v nemškem cesarstvu, kjer stoji šolstvo in vojaštvo na višku popolnosti. Taka pomanjkljivost odseva v vojaštvu tudi glede cerkvenega petja. To so doznali vojaški kurati o priliki vojaških in nedeljskih maš. Edino ljudske in srednje šole morejo tej nedostatnosti v okom priti. Petje naj se v ljudskih in srednjih šolah temeljito goji — in take posledice izostanejo.

Naši vojaki kateregasibodi naroda

znajo pevati le to, kar so se učili v ljudski in srednji šoli ter to, česar so se navadili v pevskih društvih. To petje je šlo od roda od roda naprej. To se je negovalo tuintam pravilno, odnosno nepravilno. Seveda, da za nastale nepravilnosti ni povsem dotično učiteljstvo odgovorno. Petje naj se temeljito reformira, in sicer tako, da bo ugajalo narodnemu in cerkvenemu duhu ali petju. To se v nas Slovincih večinoma že dogaja, a ne tako pri drugih narodih. Da prav dobro ne uspeva narodno in cerkveno petje, so krive tudi druge razmere in okolnosti. Take razmere nahajamo v občinah, kjer se mladini — po končani šolski dolžnosti — ne nudi učenje pravega petja. V takih občinah se zbirajo odrasla mladina v krčmah in zakonjih — večinoma ponoči — »na vasi« — in daje duška svojim srčnim čutom v raznih »molih« in »durih« — disharmoničnih akordih. Pojejo pač, kakor znajo. Večkrat spakedrano in ne narodno, ampak nerodno. Celotno pevsko društva pojo časih to, kar ne odgovarja potrebostim. Pevska društva naj goje in negujejo lepo narodno in cerkveno petje. Tako bi se razširilo mladini obzorje, ki si ga je ona pridobila v ljudski šoli. Snov, pridobljena v ljudski šoli, bi se vsestransko obdelovala in razširila v narodu. Poudarjam, da prav rad poslušam na italijanski bojni fronti na kršnem Krasu lepo narodno petje naših vojakov, če je estetično, a ne »kruljenju« podobno. Smelo rečem, da ga ni lepšega petja, nego je naše slovensko petje. Lepo

Vojna.

JUNAKOV GROB.

MIRKO KOVAČIČ,

Ni te več, Ti ljubeznivi, veseli moj tovariš! Padel si junaške smrti v cvetu svojih let, star komaj 29 let!

Nikdar še mi ni bilo tako težko, tako nepopisno težko pri srcu kakor sedaj, ko pišem te vrstice.

Docela nepričakovano je došla vest o smrti dragega tovariša in zato nas je zadel tem hušje, tem bridkejšje.

Pisal je pred osmimi dnevi eden izmed njegovih vojaških tovarišev: »Padel je včeraj (19. oktobra) sanitetni narednik Mirko Kovačič. Zadel ga je kamen v sence, ko je obvezoval ranjence.«

Padel je; padel je! Ti dve besedi imam vedno v mislih. In zdi se mi, da to ni mogoče, da mili tovariš še živi, da vsak trenutek stopi pred me in mi zakliče, mi pove kaj veselega.

In vendar ga ni več, ga nikdar več ne bo! Uradno poročilo o njegovi smrti leži pred menoj, na šolskem poslopju vira črna zastava. Med prijatelji in znanci njegovimi vidim solzne oči, žalostne obraze. Bil je namreč umrl tovariš moj silno priljubljen, in ko je g. kaplan na priznici povedal, da ga je ubila granata, je ljudstvo jokalo in ihtelo na glas.

A tako brez vsakega reda pišem! Tesno, tesno mi je v prsih, in težko zbiram svoje misli, saj mi je bil umrl tovariš nad vse drag.

Rajni je služboval v Selnici ob Dravi osem let — prvo in zadnje njegovo učiteljsko mesto. — Bil je v vsakem oziru zgleden učitelj, spoštovan in ljubljen od svojih učencev in tovarišev. Vedno živahen in vesel, vedno drage volje pripravljen pomagati bližnjemu, se je priljubil vsakemu, ki je občeval z njim. Posebno rad se je šalil, še njegova pisma z bojnega polja so polna humorja, pa na tak način, da s svojimi besedami ni prizadejal nikomur nič.

Jezen pa tudi ni bil, če je kdo njega zbral za predmet svojim šalim. Samo pikrih opazk, žalečih besed ni mogel trpeti. Tedaj je utihnil, in tisti dan nisi več čul iz njegovih ust glasu.

Zaradi svojega veselega in živahnega temperamenta ter svoje dobrovoljnosti — godrnjal in kaj grajal nikdar ni, vse je voljno prenašal — se je omilil tudi svojim tovarišem vojakom. — Na vsaki karti, ki na njej izražajo ti preprosti fantje svoje sožalje zaradi njegove smrti, stoji: »Ta naš preljubeznivi, nepozabni tovariš Mirko!« ali pa: »Predobri, mili naš narednik!« — Skrbel je namreč za nje kakor za svoje brate; prvič njegovi ljudje, potem šele on — četovodja, oziroma sanitetni narednik.

Njegov šef dr. K. Wencel ni izgubil v njem samo neutrudljivega pomočnika, ampak tudi najdražjega prijatelja.

Na fronti je prebil celih trinajst mesecev. Vesten in natančen tudi v vojaški službi, se je v kratkem času povzpela od preprostega infanterista pri sanitetnem oddelku do sanitetnega narednika. Zaradi

pojo drugorodci, a čez Slovence jih ni. Tudi nobeno petje ne sega tako do — srca, nego naše lepo narodno petje. Nemci imajo tudi lepe narodne patriotske in bojne pesmi. »Prinz Eugenlied« je na pr. priljubljena pesem in se mnogo peva, a besedilo je različno, in to moti pravi tok in melodijo petja. Vse to petje je drago, milo in lepo, pa naše narodne pesmi so še lepše. Pozna jih vsak, količkaj omikani Slovenec. Kako lepo odmevajo sedaj te umestne pesmi! Kako krasno doni v Lavdonu pri Belem gradu! Kako imenitno je petje o Radeckem v Italiji. Te gredo od srca v srce.

Nahajamo tudi več pesmi, ki so za naše vojake umestne in krasno — lepo narodne. (»Regiment po cesti gre!«) Take in enake pesmi se lahko pojo v kvartetu in tudi »unisono«. Pesmi, le-te, družijo dušno vojaka z domom, narodom in cesarjem! Vojak se navdušuje, postaja pogumen, nepremagljiv. To svedoči hrabrost naših vojakov v sedanjem boju. Vseh narodov vojaki naše mile Avstrije tekmujejo v boju z vztrajno hrabrostjo napram našim verolomnikom. »Vse za dom in za cesarja.« je njih geslo, ki jih vodi od zmage do zmage. Čelo v vojnem ujetništvu pojo vojaki lepe narodne pesmi. Tam v jarkih ob fronti jih slišiš pevati. Tako se kratkočasijo in mislijo na svoje v domovini. Naše slovenske bojne in narodne pesmi so se vedno uvaževale; so se tudi več ali manj negovale. Naj bi se tudi našim vojakom ne zabranjevale pevati! Nemški

gali za veliko srebrno kolajno. Dičila mu hrabrosti in požrtvovalnosti so ga predlane bo več junaških prs! Svojo blago dušo je izdihnil 19. pr. m. ob 2½. uri popoldne. Sanitetno osebje z bolniki, z zdravnikom, kuratom in Kovačičem je tistega dne odšlo iz vasi Jamlje v takozvano Kraško jamo, zakaj vas je sovražnik besno obstreljeval. Nedaleč od jame, kakih 200 korakov oddaljeno, treščil granata kletega Laha. Majhen kamenček prileti do Kovačiča in ga zadene v sence pri levem očesu. Bil je takoj mrtev. Pokopali so ga drugi dan na vojaškem pokopališču v vasi Jamlje blizu Doberdobskega jezera.

Še par dni pred smrtjo mi je pisal, da dobi v kratkem štirinajstdnevni dopust. Ne morem povedati, kako se je siromak veselil priti po več ko enem letu na domača tla, med znance in prijatelje, med svoj rod, ki ga je tako presrečno ljubil, kar je tudi dejanski kazal ves čas svojega službovanja v Selnici!

Usoda je drugače odločila. Padel je, padel dragi tovariš! Oj, ti kruta beseda, ki mi zveniš vedno po ušesih, trepetiš v duši!

Neizrečeno hudo mi je po Tebi, dragi tovariš Mirko! Tolaži me edino le zavest, da si padel najlepše smrti, opevane od pesnikov vseh časov, junaške smrti za cesarja in domovino! Ime Tvoje pa ostane neizbrisno zapisano v srcih Tvojih tovarišev, spomin Tvoj ne izgine!

Sladko počivaj v zemlji kraški, ljubljeni tovariš moj!

JUGOSLOVANSKI VOJAKI.

Jugoslovanski vojaki naše armade so med največjimi junaki, kar jih je sploh v vojni. Odlikovali so se na nešteti bojščih in sijajno dokazali svojo hrabrost, svojo vztrajnost, svojo požrtvovalnost. Prenašali so nepopisna trpljenja in si za celokupno domovino pridobili zaslug, ki se sploh ne dajo poplačati. — Res, med tistimi, ki nosijo zlate ovratnike, je malo sinov slovenskega naroda, toda zgodovina nas uči, da odločuje v vsaki vojni končno le pogum in neustrašenost vojaštva in da tudi največji vojskovodja ne zmaga, če nima hrabrega vojaštva. Pravi zmagovalci v vsakem boju je tisti, ki prvi zakliče: »Hurá, naprej!«, ker potegne tisoče drugih za seboj. Slovenski vojak ne pozna drugega klika, kakor »Hurá, naprej!« Kar je slovensko vojaštvo storilo v sedanji vojni, to se vredno pridružuje velikim dejanjem, ki so jih sinovi našega naroda storili v krvavih bojih proti Turkom, proti Napoleonu in proti Italijanom, in ostane z zlatimi črkami zapisano v zgodovini.

OGRSKA NE PODELJUJE ITALIJANOM DRŽAVLJANSTVA.

Budimpeštansko mestno poglavarstvo je odbilo vse prošnje italijanskih državljanov za sprejem v ogrsko državno zvezo.

STROKOVNE ŠOLE ZA BEGUNCE IZ JUŽNIH DEŽEL.

Pomočni odbor za begunce iz južnih dežel je storil primerne korake in tudi dosegel, da se v begunskih taborih otvori primerne strokovne šole. Tako se za begunce iz Fojane, Mariana in Pierisa

maršal Moltke je v vojni leta 1870./71. uvaževal »Die Wacht am Rhein«. Ta je Nemce navduševala. Enako se vrši danes. Maršal Radecki, avstrijski vojskovodja, je tudi ljubil bojno pesem. Peli so jo njegovi vojaki. Tudi danes navdušuje »Lavdonova pesem« naše vojake, boreče se ob Dunavu.

Naše šolske oblasti naj bi tudi vodoče uvaževale take pesmi. Naj posnemajo nižjeavstrijski c. kr. deželni šolski svet! S pomočjo petja večšega učiteljstva pride narodna pesem do svoje veljave v narodu in državi. Razširila se bo v vseh slojih, in vojaki vseh avstrijskih narodov in slojev jo bodo prepevali, navdušujoč drug drugega do zmage. S tem postane petje »comme il faut«, to je tako, kakor bi moralo biti povsod. Petje naj bi postalo sredstvo k nravnemu omikanosti v požlahtnjevanju vseh narodnih slojev vseh narodov. Naj bi nam bilo pravo petje vodnik v našem življenju v — dobrih in slabih časih! Takim potom bo ljudska šola izobrazila narode v lepem skladu za Boga, cesarja in domovino! V tem zmislu kličem z Gregorčičem, našim pesnikom: »Bog daj! Bog daj!« zakaj: »Koder razlega se petje, sreča obseva ves kraj; radosti klije tam cvetje, zemlja prestavi se v raj!« — piše pesnik Fr. S. Cimperman.

Tem potom se bo v bodočnosti izboljšalo: »Vojaško petje na bojnem polju.«

otvori pletarska šola, za begunce iz Gorice, Solkana in Mariana strokovna šola za pohoštvo in stole, za begunce iz Gorice in Mirna črevljarska strokovna šola in čipkarske šole za one begunce iz južnih krajev, kjer je čipkarstvo domača industrija. Učitelji med begunci so naprošeni, da gredo pri tem gori navedenemu odboru na roko. Profesionisti in specialisti raznih obrti, ki bi bili sposobni za poučevanje, naj se obrnejo na pomočni odbor (Dunaj, IV., Favoritenstrasse 25).

AVSTRIJSKO ŠOLSTVO NA RUSKEM POLJSKEM.

Avstrijska uprava na Poljskem je po ustanovitvi številnih ljudskih in srednjih šol in izdelavi nadaljnjega razvojnega načrta postavila osrednjega nadzornika vsega šolstva v osvojenem ozemlju. Na to važno mesto je bil imenovan znani poljski pedagog in pisatelj iz Galicije dr. Marijan Reiter. Dr. Reiter je svoje mesto ravnokar nastopil. — Glede jezikovne rabe v uradu in šoli je rekel polkovnik Hausner: »Jezik oblasti je samo po sebi razumljivo nemški armadni jezik. Kraljevina Poljska je pa čisto poljska dežela, poljski jezik ima zato vse pravice in je za oblasti v občevanju s prebivalstvom obvezen. Na občinah in obč. sod. je poljski jezik že uveden, vse oblasti sprejemajo poljske vloge. Šolstvo je izključno poljsko, nemški jezik se pa kot obvezni učni predmet uvede v srednjih šolah in višjih razredih ljudskih šol.

VSEGERMANSKA ZVEZA.

Iz Švedske je prišel klic na vse Germane sveta, naj se združijo v »Vsegermansko zvezo«. Ta zveza že vrši v oklici živahno propagando na Švedskem, v Nemčiji, na Nizozemskem, Danskem, v Avstriji in v Švici.

FRANCOSKA DUHOVŠČINA V VOJNI.

Kako hrabro se morajo boriti francoski duhovniki za svojo domovino, spoznamo iz poročila lucernskega »Vaterlanda«, ki piše, da je na francoski fronti padlo že 3500 duhovnikov in 2300 bogoslovcev.

NOVE DOLOČBE GLEDE ENOLETNEGA PROSTOVOLJSTVA.

Povodom novega novačenja letnikov 1892, 1893 in 1894 ter 1895 in 1896 se je odredilo v sporazumu dotičnih avstro-ogrskih ministrstev nastopno: Oni v letu 1896. rojeni imajo dokazati, da so v šolskem letu 1915./16. vsaj v enem tečaju na zavodu, ki prihaja v poštev za enoletno prostovoljstvo, ki jim daje, ako končajo tečaj, v zmislu § 21, 3. odstavka orožnega zakona, pravico do pripustitve k dopolnilni izkušnji. Oni v letu 1895. rojeni imajo dokazati, ako nimajo še izpričevala, ki jih usposoblja za enoletno službo, da so v šolskem letu 1915./16. v onem letniku ali temu predidomcem, ki jim daje — po dovršitvi letnika — pravico do enoletne službe. Oni iz let 1893. in 1894. morajo dokazati, da so bili v zadnjem letniku zavoda, ki prihaja v poštev glede enoletne službe. Oni v letu 1892. rojeni morajo dokazati, da so bili pri naboru leta 1914. spoznani za sposobne, so služili, pa so bili odpuščeni in zaradi vojaške službe niso mogli pridobiti pravice do enoletne prostovoljske službe v letu 1914./15. Predčasna pripustitev k dopolnilni izkušnji iz letnikov 1895. in 1896. se dovoljuje s prostovoljnim vstopom v armado ali deželno brambo, ako so spoznani za sposobne in morejo dokazati, da so v letu 1915./16. v letniku, ki jim omogoča enoletno prostovoljstvo.

NEMŠKE STRANKE IN BODOČA AVSTRIJSKA POLITIKA.

Parlamentarna korespondenca poroča: V zadnjih dneh se je vršilo na Dunaju zborovanje vseh nemških narodnih svetov in posameznih kronovin. Posvetovali so se o novi smeri nemške politike v Avstriji in o ureditvi jezikovnega vprašanja. Pri tridnevnem zborovanju so se zastopniki popolnoma zedinili v vseh ozirih in so zlasti našli temelje za enotno ureditev jezikovnega vprašanja. Teh posvetovani nemških narodnih svetov se je udeležilo tudi več vodilnih nemških poslancev iz nemške narodne zveze.

VERA IN VOJNA.

O aktualnem vprašanju razpravlja kanonik Heynsens v amsterdamskem listu »Fijd«. Odločno odklanja v mnogih verskih krogih razširjeni nazor, da bi bila vojna kazen božja. Ni res — pravi — da bi bila Belgija dežela, ki se je izneverila cerkvi. Belgija je po treh četrtnah ostala globoko religiozna in tudi v ostalem delu je mnogo pobožnih kristjanov. Kjer je vera izgubila ekstenzivno (recimo po številu), pa je pridobila na intenzivnosti. O bel-

gijski kraljevi rodovini piše Heynsens, da globoko religiozno govori, živi in je. Tudi ni res — kakor menijo nekateri katoliki — da bi bila kraljica ateistinja — bogotajka! Vsako nedeljo se udeležuje s kraljem Albertom sv. maše. Vzorno je njeno delovanje tudi za »Rdeči križ«. In pri tem drži v sklenjenih rokah — rožni venec. — Mnogi odlični možje so se že začetkom te vojne uprli poizkusom, dabi se jej dajal nekak verski značaj. Naglašali so v tem pogledu gotovo odločilno dejstvo, da se na obeh straneh katoliki na strani nekatoikov bore proti — katolikom. Tudi je izšla brošura nekega nemškega duhovnika, kjer je svaril, naj se sedanjih vojnih dogodkov ne pretiruje v verskem smislu, ker to verski stvari več škoduje, nego koristi. Sedanja svetovna vojna se bje le zaradi navzkrižij v mednarodni državni politiki za svetovno gospodarske interese.

ITALIJANSKO UČITELJSTVO.

V Turinu se je vršilo veliko učiteljsko zborovanje, na katerem so zastopniki vlade zabičavali 80.000 italijanskim učiteljem, da morajo vzgajati šolsko mladino v sovražstvu do neljalnih nasprotnikov in do nemške kulture. Rimsko društvo »Pro Italia« pa je kategorično odklonilo vabilo k pristopu v »protinemško ligo«, poudarjajoč, da hoče društvo služiti samo onim velikim gospodarskim interesom, ki bodo prevladali po sklepu miru, pa naj se evropski položaj razvije tako ali tako.

ARMADA V SLUŽBI KULTURE.

Ko so naše čete izpraznile južno-vzhodno Galicijo in Bukovino sovražnega gospodstva, jim je vzrasla poleg vojaške tudi kulturna naloga, da ščitijo zopet pridobljene dežele pred strašnimi posledicami sovražne invazije. Trebalo je bilo obdelati polja, spraviti žetev; vojaki so delali na polju, vsa kmetijska opravila so opravljali, in nešteto vojaških voz in konj je stopilo v služo kmetijstva. Uspeh je viden povsod, žetev je pod streho in polje znova obdelano. Tudi tehnične čete so pridno sodelovale na kulturnem polju. Ceste, mostove, železnice je bilo treba popraviti ali na novo zgraditi. To se je zgodilo v obilni meri; izdelane so tudi nove ceste tam, kjer so bile poprej steze. Napravljene so vodne napeljave, v higieničnem in sanitarnem oziru se je storilo povsod izredno mnogo. Retabiliralo se je številne mline, popravilo razrušene naprave za pridobivanje olja itd. Vse prebivalstvo in politiške oblasti so polne zahvale za to civilizatorično delovanje armade.

15,000.000!

Angleški lord Loreburn je izračunal, da je doslej padlo na evropskih bojščih petnajst milijonov mrtvih in ranjenih.

UČITELJ IN UČITELJICA.

Dne 3. novembra je bil v Mühlhausnu v Alzaciji ustreljen učitelj Julij Adam, ker je bil kot plačan vohun v službi Francije. — Dunajsko domobranksko divizijsko sodišče je obsodilo učiteljico angleškega jezika Ido Blackmore na osem mesecev težke ječe, češ, da je motila javni red in mir s tem, da je povodom potopa »Lusitanije« izrekla željo, naj bi bila v vojni Nemčija premagana. V obtožnici je rečeno, da je obtoženka s svojimi besedami pač v prvi vrsti merila na Nemčijo, a zadet je brez dvoma hotela tudi Avstro-Ogrsko, katere usoda je najtesneje zvezana z usodo Nemčije, in je vojna napoved Italije, ki jo je obtoženka želela, naprej v prvi vrsti proti Avstriji. V utemeljevanju sodbe je rečeno, da je obtoženka morala vedeti, da je njena izjava naperjena proti obstanku Nemčije in s tem tudi proti obstanku Avstrije.

DOMOLJUBNA VOJNA ZBIRKA KOVIN. Prebivalstvu!

Vojna je stopila v svojo zadnjo odločilno stopnjo.

Zmagoviti prapori monarhije plapolajo združeni z zastavami naših zaveznikov čez daljne planjave ruskega carstva.

Napadi našega prejšnjega zaveznika, sedaj našega najzavratnejšega sovražnika, se lomijo na železnem okopu pogorij, na železnem pogumu naših junakov.

Že divja boj tudi zopet tam, od koder je izšel — na jugovzhodu!

Prebivalstvo vseh delov monarhije je doprineslo poleg krvnih žrtve tudi neizmerne žrtve na imovini.

Sedaj naj se še enkrat preizkusi njegova darežljivost.

»Patriotična vojna nabiralnica kovin«, se obrača še enkrat do vseh onih, ki imajo neporabne ali lahko pogrešljive predmete iz

bakra ali medi

s prošnjo, da jih blagovolijo podariti za